

JYVÄSKYLÄN HYVINVOINTIOHJELMA 2027–2030

SISÄLLYS

JOHDANTO	3
HYVINVOINNIN EDISTÄMISEN TAVOITTEET	9
Lapset	11
Nuoret	13
Nuoret aikuiset	15
Työikäiset	17
Ikääntyneet	19
Yhdenvertaisuuden edistäminen	21
TURVALLISUUS	22
OSALLISUUSOHJELMA	25
OHJELMAN TOIMEENPANO JA SEURANTA	32

ASUKKAIDEN HYVINVOINNIN EDISTÄMINEN ON KAUPUNGIN YHTEINEN TEHTÄVÄ

Hyvinvoinnin edistäminen on kaupunkiorganisaation perustehtävä, jota toteutetaan yhteistyössä yli hallintorajojen. Hyvinvoinnin edistämistä tehdään kaikissa kaupungin palveluissa. Asukkaiden hyvinvointi on kaupungin keskeinen elinvoimatekijä.

Jyväskylän kaupunki tuottaa laadukkaita peruspalveluja, joiden keskeinen tavoite on kaupungin asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen. Näitä hyvinvointia edistäviä peruspalveluita ovat muun muassa varhaiskasvatuksen ja koulutuksen palvelut, työllisyyspalvelut, kulttuurin, liikunnan ja kansalaistoiminnan palvelut sekä viihtyisään ja kestävään kaupunkiympäristöön liittyvät palvelut. Lisäksi hyvinvoinnin edistämistä toteutetaan keskitetysti muun muassa ennaltaehkäisevän päihdetyön ja väkivallan ehkäisyn osalta. Hyvinvoinnin edistäminen kaupungissa on poikkileikkaavaa yhteistyötä.

Kaupungin hyvinvoinnin edistämisen työtä ohjaa hyvinvointiohjelma, joka kokoaa yhteen ajankohtaiset tavoitteet ja toimenpiteet, joilla kaupunki edistää asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä. Hyvinvointiohjelman tarkoituksena ei ole kuvata kaikkea hyvinvoinnin edistämisen tekemistä, vaan tunnistaa keskeisiä kehityskohteita ja painopisteitä, joihin ohjelmakaudella on tärkeää kiinnittää huomiota. Hyvinvointiohjelman tietopohjana toimii kaupunginvaltuuston keväällä 2025 hyväksymä laaja hyvinvointikertomus.

Hyvinvointiohjelman sisällöillä pyritään vastaamaan erityisesti hyvinvointikertomuksessa nousseisiin ilmiöihin, kuten nuorten ja nuorten aikuisten hyvinvoinnin haasteisiin, asuinalueiden eriytymiskehitykseen ja hyvinvoinnin polarisoitumiseen sekä käynnissä oleviin väestörakenteen muutoksiin. Lisäksi ohjelmassa huomioidaan eri ikäryhmien hyvinvointiin liittyvät erityispiirteet.

Hyvinvointiin liittyvät ilmiöt ovat monisyisiä ja ajassa eläviä. Ohjelmassa on pyritty asettamaan sekä strategisen että taktisen tason tavoitteita ja toimenpiteitä. Ohjelmaa toimeenpannaan ja tarkempia toimenpiteitä määritellään osana toiminnan ja talouden vuosittaista suunnittelua, jotta ajankohtaisiin ilmiöihin voidaan vastata. Toimenpiteiden toteutumista raportoidaan vuosittain osana tilinpäätöstä. Asukkaiden hyvinvoinnin tilaa kuvaava laaja hyvinvointikertomus kootaan valtuustokauden lopulla keväällä 2029.

Hyvinvointiohjelma on koottu poikkihallinnollisessa yhteistyössä kaupungin hyvinvointiryhmän toimesta. Ohjelmaa valmisteleviin työpajoihin on lisäksi osallistunut asiantuntijoina muun muassa kohderyhmien, Keski-Suomen hyvinvointialueen sekä järjestöjen ja yhteisöjen edustajia. Hyvinvointiohjelmaan on lisäksi pyydetty palautetta nuorisovaltuustolta, ikääntyneiden neuvostolta sekä vammaisneuvostolta ja ohjelman toimeenpanon kannalta keskeisiltä lautakunnilta.

Aiemmin erillisinä laaditut hyvinvoinnin edistämiseen liittyvät lakisääteiset suunnitelmat ovat nyt ensimmäistä kertaa koottu yhden hyvinvointiohjelman alle yhdeksi kokonaisuudeksi. Näitä lakisääteisiä suunnitelmia ovat hyvinvointisuunnitelma, lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, suunnitelma ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukemiseksi sekä yhdenvertaisuussuunnitelma. Edellä mainittujen lisäksi ehkäisevä päihdetyö on sisällytetty osaksi suunnitelmaa. Ehkäisevän päihdetyön tavoitteet on sovitettu osaksi ikäryhmittäin asetettuja hyvinvointitavoitteita.

Tuomalla suunnitelmat eheäksi kokonaisuudeksi vahvistetaan hyvinvoinnin edistämisen työn linjakasta johtamista sekä mahdollistetaan tehokkaampi ohjelman toteutumisen seuranta. Esimerkiksi yhdenvertaisuuteen liittyvää tavoitteistoa on nyt voitu ottaa osaksi eri ikäryhmien hyvinvointitavoitteita.

Hyvinvointiohjelmaan on lisäksi tuotu näkökulmia muista hyvinvoinnin edistämisen osa-alueista, kuten osallisuuden vahvistamisesta, turvallisuuden edistämisestä sekä ehkäisevästä päihdetyöstä. Aiemmin erillisenä toteutettu osallisuusohjelma on koottu nyt osaksi hyvinvointiohjelmaa. Osallisuusohjelma ei ole lakisääteinen, mutta osallisuutta kokeva ihminen tekee hyvinvointia ja terveyttä tukevia valintoja itselleen ja muille, minkä vuoksi osallisuustyö on keskeinen osa hyvinvointiohjelmaa. Suunnitelmien yhdistämiselle ei ole lainsäädännössä estettä, ja vastaavia prosesseja on toteutettu muissakin kunnissa.

HYVINVOINTIOHJELMA KOKOAA LAKI-SÄÄTEISEN SUUNNITELMAKOKONAISUUDEN YHTEEN VAIKUTTAVUUDEN VAHVISTAMISEKSI

Lakisääteiset hyvinvoinnin edistämiseen liittyvät ohjelmat ja suunnitelmat, jotka on nyt tuotu yhteen:

Hyvinvointisuunnitelma 2023–2026

Hyvinvointisuunnitelman tavoitteena on johtaa, kehittää ja ohjata kaupungin hyvinvointityötä ja tiivistää eri palvelualueiden hyvinvoinnin edistämisen tavoitteet yhteen asiakirjaan. Hyvinvointisuunnitelma perustuu lakiin sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä.

Hyvinvointisuunnitelma laaditaan valtuustokausittain ja sen hyväksyy kaupunginvaltuusto. Valtuuston vuoden 2023 alussa hyväksymässä hyvinvointisuunnitelmassa hyvinvoinnin edistämisen työn painopisteiksi asetettiin eriarvoisuuden vähentäminen ja yhdenvertaisuuden lisääminen, mielenterveyden vahvistaminen, vahvat peruspalvelut sekä tiedolla johtaminen.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2023–2026

Jokaisella hyvinvointialueella ja kunnalla on lasten-suojelulain nojalla velvollisuus laatia lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, joka tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. Suunnitelman tavoitteena on edistää lasten ja nuorten hyvinvointia.

Ikäystävällinen Jyväskylä -ohjelma 2022–2026

Kunnan on vanhuspalvelulain mukaan laadittava suunnitelma toimenpiteistään ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukemiseksi. Jyväskylän kaupungin osalta tätä suunnitelmaa vastaa Ikäystävällinen Jyväskylä ohjelma. Ohjelmaa ja sen etenemistä arvioitaessa on huomioitava hyvinvointialueuudistus ja sen vaikutukset ikääntyneille suunnattujen toimintojen vastuutahojen jakautumiseen kaupungin ja hyvinvointialueen välillä.

Jyväskylän yhdenvertaisuussuunnitelma 2022–2026

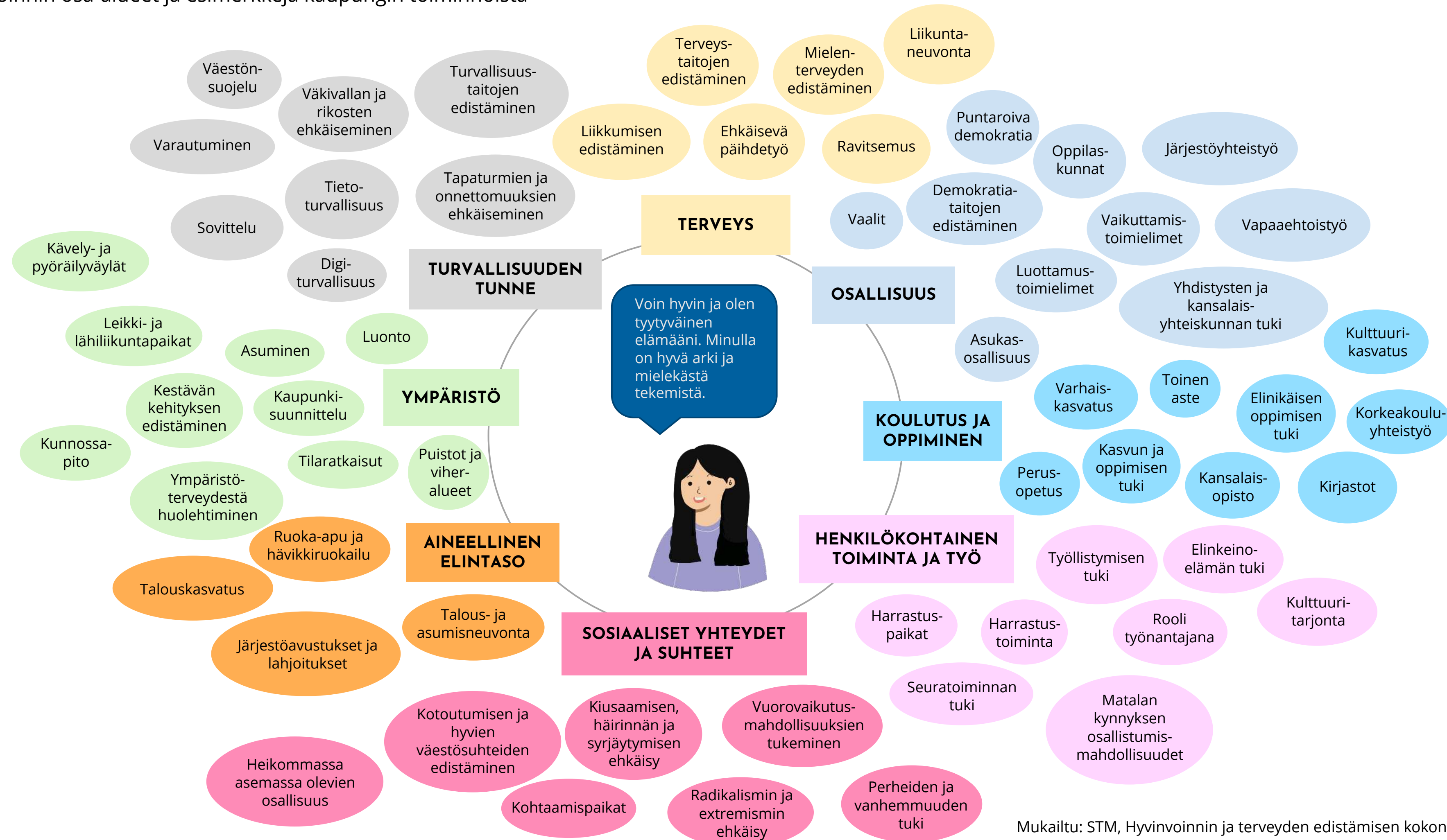
Yhdenvertaisuuslain mukaan viranomaisten, julkista hallintotehtävää hoitavien yksityisten toimijoiden, koulutuksen järjestäjien, varhaiskasvatuksen järjestäjien ja palveluntuottajien sekä työnantajien tulee arvioida ja edistää yhdenvertaisuutta omassa toiminnassaan.

Esimerkkejä muista hyvinvoinnin edistämiseen tiiviisti liittyvistä ohjelmista ja suunnitelmista:

- [Liikkumisohjelma](#)
- [Jyväskylän kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelma](#)
- [Jyväskylän kasvun ja oppimisen kehittämisohjelma 2026–2028](#)
- [Kulttuurin kasvuohjelma | Jyväskylä.fi](#)
- [ASUMISVISIO2035](#)
- [KymppiR: maankäytön, asumisen ja liikenteen toteuttamisohjelma](#)
- [Jyväskylän metsäohjelma | Jyväskylä.fi](#)
- [Luonnonsuojeluohjelma | Jyväskylä.fi](#)
- [Resurssiviisas Jyväskylä 2040 -ohjelma | Jyväskylä.fi](#)
- [Jyväskylän lukutaito-ohjelma 2026–2029](#)
- Keskeiset ohjelmat löytyvät kootusti kaupunkistrategian verkkosivulta: www.jyvaskyla.fi/kaupunkistrategia

MISTÄ HYVINVOINNIN EDISTÄMINEN JYVÄSKYLÄN KAUPUNGILLA KOOSTUU?

Stiglitzin hyvinvoinnin osa-alueet ja esimerkkejä kaupungin toiminnoista

Mukailtu: STM, Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kokonaisarkkitehtuuri 11/2021

HYVINVOINTIOHJELMA TUKEE KAUPUNKISTRATEGIAN TOIMEENPANOJA

Jyväskylän kaupunkistrategiassa 2026–2029 asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen heijastuu keskeisenä tavoitteena usean strategian kirjauksen kautta.

Hyvinvointiohjelma on yksi kaupunkistrategiaa toimeenpanevista ohjelmista.

Hyvinvointiohjelma pyrkii edistämään kaikkia strategian kärkeä ja poikkileikkaavia teemoja. Nuorten kaupungin osalta nuorten ja nuorten aikuisten hyvinvoinnin ja osallisuuden edistämiseksi asetetaan konkreettisia tavoitteita ja toimenpiteitä, jotka edistävät strategian tavoitteiden toteutumista. Osaamisen ja yrittäjyyden kaupunkia vahvistetaan erityisesti työikäisten työkykyä tukevin toimenpitein. Liikuntapääkaupunki näkyy hyvinvointiohjelmassa kaikissa ikäryhmissä huomioon otettavien liikkumisen edistämisen näkökulmien kautta. Kasvatus- ja kulttuurikaupunki -kärkeä toimeenpannaan erityisesti lasten ja nuorten hyvinvointitavoitteiden näkökulmasta.

Strategian poikkileikkaavat teemat, kansainvälisyys ja kestävyys, ovat kantavia ajatuksia hyvinvointiohjelmassa. Jokaisen ikäryhmän osalta on tavoiteltu myös kansainvälisten jyvskyläisten hyvinvointia tukevia tavoitteita ja toimenpiteitä. Kestävän arjen näkökulmasta on keskitytty erityisesti sosiaaliseen kestävyys, jota toimeenpannaan huomioimalla kestävä liikkuminen, asuinalueiden eriytymiskehityksen ja hyvinvoinnin polarisaation ehkäiseminen.

HYVINVOINNIN EDISTÄMISEN ORGANISAATIO

Kaupunginvaltuusto

*päättää resursseista talousarvioissa sekä
hyvinvoinnin edistämisen painopisteistä hyvinvointisuunnitelmassa*

Kaupungin johtoryhmä

vastaa hyvinvoinnin edistämisen operatiivisesta johtamisesta

Kaupunginhallitus

*valmistelee kaupunginvaltuuston päätöksentekoa
toimii laissa määriteltynä hyvinvoinnin ja terveyden
edistämisen vastuutahona, toimii ehkäisevästä
päihdetyöstä vastaavana toimielimenä, vastaa osaltaan
siitä, että Jyväskylän kaupunki pitää huolta monipuolisista
ja vaikuttavista osallistumisen ja vaikuttamisen
mahdollisuuksista ja menetelmistä*

Lautakunnat

*huolehtivat
vastuualueelleen
kuuluvien palvelujen
hyvinvoinnin
edistämiseen liittyvistä
tehtävistä*

Poikkiphallinnollinen hyvinvointiryhmä

*koordinoi ja kehittää hyvinvointityötä
organisaatiossa sekä valmistelee hyvin-
vointisuunnitelman ja -kertomuksen pää-
töksentekoon, koordinoi ja kehittää yleistä
hyvinvoinnin edistämisen yhteistyötä
Keski-Suomen hyvinvointialueen kanssa*

Toimialojen johtoryhmät

*vastaavat oman toimialansa vastuulle
kuuluvien hyvinvoinnin edistämisen
tehtävien toteutuksesta*

Vaikuttamistoimielimet

*Vammaisneuvosto, ikääntyneiden neuvosto ja
nuorisovaltuusto tuottavat tietoa ja näkemystä
kohderyhmien hyvinvoinnista päätöksenteon tueksi*

Hyvinvoinnin edistämisen yksikkö

*mm. kokoaa ja seuraa hyvinvoinnin edis-
tämiseen liittyviä lakisääteisiä ohjelmia
ja suunnitelmia, kehittää hyvinvointityön
tiedolla johtamista, koordinoi ja tuottaa
ennaltaehkäisevää päihde- ja väkivalta-
työtä, koordinoi yhteistyötä hyvinvointi-
alueen kanssa, koordinoi vammais- ja
vanhusneuvostojen toimintaa (2 htv)*

Palvelualueet

tuottavat hyvinvointia edistäviä palveluita

HYVINVOINNIN EDISTÄMINEN VAATII TIIVISTÄ YHTEISTYÖTÄ

Hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen ei toteudu yksin kaupungin toimesta. Vaikuttava työ edellyttää kaupungin viranhaltijoiden ja luottamushenkilöiden tiivistä yhteistyötä esimerkiksi Keski-Suomen hyvinvointialueen sekä kolmannen ja neljännen sektorin kanssa. Jyväskyläläisten hyvinvointia edistetään tiiviissä yhteistyössä myös muun muassa alueen oppilaitosten, korkeakoulujen, tutkimuslaitosten ja elinkeinoelämän kanssa.

Kunnilla ja hyvinvointialueilla on jaettu ja yhteinen vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä. Yhteistyötä kaupungin palveluiden ja hyvinvointialueen eri toimialojen välillä tehdään monin eri tavoin ja käytännössä työtä toteutetaan tiiviissä yhteistyössä.

Jyväskylän kaupungilla ja Keski-Suomen hyvinvointialueella on yhteiset asiakkaat, mikä korostaa yhteistyön merkitystä hyvinvoinnin seurannassa ja edistämisessä. Vaikka yhteistyö on jo vakiintunutta, tiedon tuottamisen, jakamisen ja hyödyntämisen prosesseja on tarpeen kehittää edelleen tulevinä vuosina.

HYVINVOINNIN EDISTÄMISEN TAVOITTEET, TOIMENPITEET JA SEURANTA

Suunnitelma on jäsennetty viiden eri ikäryhmän mukaan, ja se sisältää kaikkien ikäryhmien hyvinvoinnin edistämiseen liittyvät tavoitteet. Kokonaisuudelle on määritelty ikäryhmittäiset tavoitteet sekä niitä seuraavat mittarit.

Hyvinvoinnin edistämisen tavoitteet on määritelty erikseen seuraaville ikäryhmille: lapset, nuoret, nuoret aikuiset, työikäiset ja ikääntyneet.

Kaikki alle 18-vuotiaat ovat juridisesti lapsia, mutta eri ikävaiheisiin liittyvät tarpeet vaihtelevat. Syntymästä täysi-ikäisyyteen ulottuva elämänvaihe on pitkä ja sisältää useita kehityksellisiä siirtymiä. Tästä syystä suunnitelmassa on laadittu omat kokonaisuutensa lapsille (0–12 v) ja nuorille (13–17 v).

Lisäksi nuoria aikuisia (18–28-vuotiaat) tarkastellaan omana ryhmänään. Tarkastelu ulottuu myös työikäisiin (28–64-vuotiaat) sekä ikääntyneisiin (65 vuotta täyttäneet ja sitä vanhemmat).

Selkeästi määritellyt tavoitteet ja mittarit tukevat hyvinvoinnin edistämistyön arviointia ja auttavat kohdentamaan toimenpiteitä tarkoituksenmukaisesti. Suunnitelmassa esitetään myös konkreettisia toimenpiteitä tavoitteiden saavuttamiseksi.

LASTEN HYVINVOINTITAVOITTEET

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman laatiminen on kaupungin lakisääteinen tehtävä. Tämä osio toimii lakisääteisenä lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmana, jossa määritellään tavoitteet lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi. Tässä osiossa määritellään 0–12-vuotiaiden lasten hyvinvointia koskevat tavoitteet ja niihin liittyvät keskeiset painopisteet.

Jyväskyläisistä alaikäisiä on hieman yli 25 000, joten lapset ja nuoret muodostavat merkittävän osuuden kaupungin väestöstä.

Lapsuudessa painottuvat turvallinen ja terveellinen kasvuympäristö, läheiset ihmissuhteet sekä perheiden arjen sujuvuus ja riittävä tuki. Varhaislapsuus ja alakouluikä muodostavat perustan myöhemmälle kehitykselle, oppimiselle ja hyvinvoinnille.

Lapsen kasvuun vaikuttavat keskeisesti perhe, varhaiskasvatus, koulu sekä erilaiset vapaa-ajan ympäristöt. Näissä korostuvat turvallisuus, osallisuuden kokemukset, yhdenvertaisuus sekä mahdollisuus leikkiin, oppimiseen ja sosiaalisten taitojen kehittymiseen. Samalla varhainen tuki ja ongelmien ennaltaehkäisy ovat keskeisessä roolissa hyvinvoinnin vahvistamisessa.

Hyvinvointisuunnitelman tavoitteena on vahvistaa lasten kokonaisvaltaista hyvinvointia, tukea heidän kasvuaan ja kehitystään sekä ehkäistä ongelmia ennalta.

Jyväskylä on Lapsiystävällinen kunta

Tämä tarkoittaa, että kaupungin päätöksentekoa, palvelujen kehittämistä ja arjen toimintaa ohjaavat YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen yleisperiaatteet. Näitä ovat syrjimättömyys, lapsen edun ensisijaisuus, oikeus elämään ja kehittymiseen sekä lapsen näkemysten kunnioittaminen.

Lapsen oikeuksien sopimuksen mukaan lapsi on alle 18-vuotias lapsi tai nuori.

Lapsiystävällinen kunta edistää lasten osallisuutta varmistamalla, että lapset tulevat kuulluiksi ja että heidän näkökulmansa huomioidaan palvelujen suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa.

Tutustu lapsiystävällisen kunnan periaatteisiin:

[Lapsiystävällinen Jyväskylä](#) | [Jyväskylä.fi](#)

LASTEN HYVINVOINTITAVOITTEET (0-12-VUOTIAAT)

TAVOITE	TOIMENPITEET	SEURANTA
Lasten fyysinen toimintakyky paranee.	- Vahvistetaan lasten ja lapsiperheiden liikuntamahdollisuuksia sekä omaehtoista että ohjattua harrastamista. - Kaupunkiympäristön kehittämisessä huomioidaan lasten mahdollisuudet aktiiviseen arkeen. Vahvistetaan lasten ja nuorten kuulemista osana sallivamman kaupunkiympäristön suunnittelua.	- Vähintään tunnin päivässä liikkuvat (KTK)* - Pääsen oppitunneilla tekemään asioita toiminnallisesti pelkän kuuntelemisen sijaan (Oppilaskysely)
Jyväskylässä kasvu- ja oppimisympäristö on turvallinen jokaiselle. Varhaiskasvatuksessa sekä esi- ja perusopetuksessa ehkäistään systemaattisesti väkivaltaa, kiusaamista, häirintää, syrjintää sekä yksinäisyyttä.	- Vahvistetaan turvallisuuteen liittyvien toimintamallien käyttöä varhaiskasvatuksessa ja esi- ja perusopetuksessa. - Kehitetään ja vahvistetaan turvallisten aikuisten läsnäoloa. - Kehitetään yhteisöllistä hyvinvointityötä ja edistetään ennalta-ehkäisevää yhteistyötä opiskeluhoitopalveluiden ammattilaisten ja järjestöjen kanssa. - Vahvistetaan lasten ja nuorten osallisuutta väkivallan, kiusaamisen, häirinnän ja syrjinnän ehkäisyssä.	- Ei ole kiusattu koulussa lukukauden aikana (KTK) - Tuntee, että koulussa on turvallinen olo (KTK) - Vähintään yksi hyvä ystävä (KTK) - Koulussani esiintyneeseen kiusaamiseen, häirintään, syrjintään tai väkivaltaan on puututtu (Oppilas- ja koulutyytyväisyyskysely) - Toteutuneet toimenpiteet
Lapsiperheiden eriarvoisuus ja alueellinen eriytyminen vähenevät. Jokainen lapsi ja nuori tuntee kuuluvansa lähiyhteisöönsä, jossa hänellä on mahdollisuuksia vaikuttaa, tulla kuulluksi ja osallistua yhteisön kehittämiseen.	- Huomioidaan alueelliset sosioekonomiset tekijät palveluverkkojen kehittämisessä. - Vahvistetaan yhtenäistä ja yhdenvertaista kasvun ja oppimisen polkua Kasvun ja oppimisen kehittämisohjelman toimenpiteillä. - Kartoitetaan mahdollisuuksia avoimien puistoruokailujen järjestämiseen. - Kohdennetaan asumisen ja talouden neuvontaa lapsiperheille.	- Dialogisen demokratiakasvatuksen konseptin luominen perusopetusikäisille tukemaan osallisuutta ja ymmärrystä demokratiasta sekä yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta - Toteutuneet toimenpiteet - Asumisen neuvonnassa tavoitetut lapsiperheet
Lasten ja lapsiperheiden mahdollisuudet osallistua monipuolisiin kulttuuripalveluihin lisääntyvät. Kulttuuriosallistuminen lisää yhteisöllisyyttä ja perheiden hyvinvointia.	- Kehitetään saavutettavia kulttuuripalveluita. - Lapset ja nuoret otetaan entistä vahvemmin mukaan palvelujen suunnitteluun ja arviointiin.	- Palvelujen alueellinen kattavuus, tapahtumien määrä - Toteutuneet tapaamiset
Vahvistetaan digiturvallisuutta. Ehkäistään haitallista sosiaalisen median käyttöä.	- Huomioidaan teemaa viestinnällisesti, oppituntisisällöissä sekä vanhempainilloissa. - Tuetaan perheitä ruutuaikasuositusten ja digiturvallisuuden huomioimisessa yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa.	- Huomannut usein olevansa netissä, vaikka ei ole huvittanut (KTK) - Toteutetut toimenpiteet

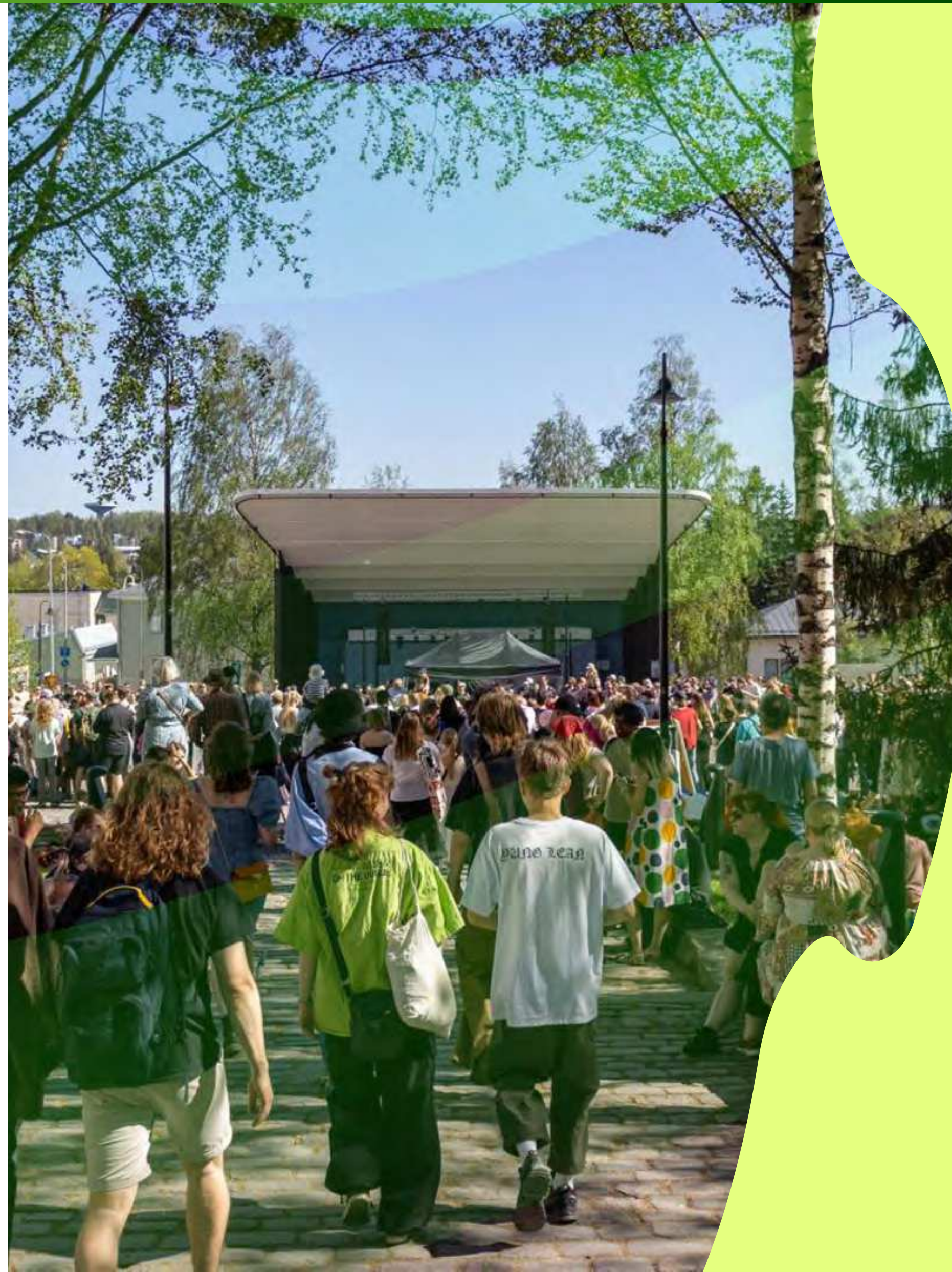
NUORTEN HYVINVOINTITAVOITTEET

Tässä osiossa määritellään tavoitteet ja toimenpiteet nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi. Nuorilla tarkoitetaan tässä suunnitelmassa 13–17-vuotiaita.

Tämän ikäryhmän nuoret elävät merkittävää kehitysvaihetta, jossa fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen kasvu on nopeaa. Kehitykseen kuuluu identiteetin rakentuminen, omien arvojen ja kiinnostuksen kohteiden hahmottuminen sekä lisääntyvä irtautuminen vanhemmista kohti itsenäisyyttä. Samalla tämä on tärkeä vaihe hyvinvointia tukevien elämäntapojen, kuten terveiden elintapojen, tunne- ja vuorovaikutustaitojen sekä arjen hallinnan taitojen vahvistamisessa.

Kouluyhteisöllä, vertaissuhteilla ja vapaa-ajan ympäristöillä on keskeinen merkitys nuoren arjessa ja hyvinvoinnissa.

Hyvinvointisuunnitelman tavoitteena on vahvistaa nuorten kokonaisvaltaista hyvinvointia, tukea heidän kasvuaan ja kehitystään sekä ehkäistä ongelmia ennalta. Oman paikan löytäminen yhteiskunnassa sekä kiinnittyminen työhön vahvistavat nuoren osallisuuden kokemusta, uskoa omaan mahdollisuuteen ja tulevaisuuteen sekä tukevat kokonaisvaltaista hyvinvointia.

Jyväskylä on nuorten kaupunki

Nuorten kaupunki tarkoittaa ympäristöä, jossa on tilaa kasvaa, oppia, harrastaa, vaikuttaa ja unelmoida. Jyväskylä on kaupunki, joka kuuntelee nuoria, tunnistaa heidän moninaiset tarpeensa ja rakentaa heidän kanssaan yhteistä tulevaisuutta.

Nuorisoplääni on Jyväskylän kaupungin nuorisopalveluiden toimintaa ohjaava ohjelma. Plääni toimii perustana nuorisotyön suunnittelulle, arvioinnille ja kehittämiselle. Plääni vaikuttaa tehtävien ja toiminnan sisältöön sekä valintoihin, joita nuorisotyön toteutuksessa teemme.

NUORTEN (13-17-VUOTIAAT) HYVINVOINTITAVOITTEET

TAVOITE	TOIMENPITEET	SEURANTA
Jokaisella nuorella on mielekäs harrastus.	Edistetään monipuolisia mahdollisuuksia osallistua, kehittää ja toteuttaa omannäköistä harrastustoimintaa liikunnan, kulttuurin ja muun toiminnan parissa.	- Omaehtoinen harrastaminen vapaa-ajalla - Kokee, että asuinalueella järjestetään kiinnostavaa vapaa-ajan toimintaa nuorille (KTK)
Nuorten kokema mielen hyvinvointi ja terveelliset elämäntavat vahvistuvat.	- Edistetään nuorten terveellisiä elintapoja yhteistyössä hyvinvointialueen toimijoiden kanssa. - Vahvistetaan nuorten osallistumista kouluruokailuun eri toimien avulla.	Terveyttä edistäviä elintapoja -summaindikaattori % 8. ja 9. luokan oppilaista, lukio ja ammatillinen oppilaitos (KTK) - Kokee terveydentilansa keskimertaiseksi tai huonoksi (KTK) - Ollut huolissaan mielialastaan kuluneen 12 kuukauden aikana (KTK) - Käyttää nikotiinipusseja nykyisin (KTK) - Pelaa rahapelejä viikoittain (KTK) - Syö koululounasta päivittäin (KTK)
Nuorten kokema yksinäisyys vähenee, osallisuus vahvistuu ja luottamus tulevaisuuteen paranee.	- Kehitetään nuorille mahdollisuuksia kohtaamiseen ja vahvistetaan turvallisten aikuisten läsnäoloa. - Kannustetaan yrityksiä luomaan nuorille kesätyö- ja TET-harjoittelupaikkoja. Kaupunki kehittää nuorten kesäseteliä ja kesätyöpaikkamahdollisuuksia. - Vahvistetaan tulevaisuususkon kaupungin viestinnässä. - Kehitetään lapsi- ja nuorivaikutusten arviointia osana päätöksentekoa.	- Tuntee itsensä yksinäiseksi (KTK) - Mahdollisuus keskustella koulussa aikuisen kanssa mieltä painavista asioista (KTK) - Kesätyöpaikkojen määrän seuranta - Toteutuneet toimenpiteet
Maahanmuuttajataustaisten nuorten kiinnittyminen yhteiskuntaan syvenee aktiivisilla toimenpiteillä yhteisöllisyyden ja kielitaidon vahvistamiseksi.	- Kehitetään osallistumisen ja harrastamisen mahdollisuuksia vieraskielisille ja maahanmuuttajataustaisille nuorille. - Edistetään liikunnan avulla nuorten osallisuutta ja kotoutumista.	Kototietokanta: 20-39-vuotiaat maahanmuuttaneet 155u – Yhteiskunnallinen luottamus alueittain ja 155s – Yhteiskunnallinen osallistuneisuus alueittain.
Nuorten ajautumista rikollisuuteen ehkäistään tukemalla heidän hyvinvointiaan ja turvallisia kasvuympäristöjä.	- Kouluyhteisöissä panostetaan systemaattisesti väkivallan, kiusaamisen, häirinnän ja syrjinnän ehkäisyyn. - Edistetään ennaltaehkäisevää yhteistyötä opiskeluhoito- ja palveluiden ammattilaisten ja järjestöjen kanssa. - Haetaan ja toteutetaan hankkeita, joilla ennaltaehkäistään nuorten väkivaltaa ja rikollisuutta vahvistamalla lasten ja nuorten yhteisöllistä osallisuutta.	- Tuntee, että koulussa on turvallinen olo (KTK) - Ei ole kiusattu koulussa lukukauden aikana (KTK) - Poliisin rikostilastot - Toteutuneet toimenpiteet - Toteutuneet hankkeet

NUORTEN AIKUISTEN HYVINVOINTITAVOITTEET

Tässä suunnitelmassa 18–28-vuotiaiden ikäryhmästä käytetään nimitystä nuoret aikuiset. Nuoret aikuiset on määritelty suunnitelmassa omaksi ikäryhmäkseen, koska on tunnistettu, että heidän elämäntilanteensa ja niihin liittyvät ilmiöt vaativat erityistä huomiota.

18–28-vuotiaiden arjessa tapahtuu useita elämänkulun kannalta merkittäviä siirtymiä. Nuoret aikuiset siirtyvät koulutuksesta työelämään sekä kasvavat vastuullisiksi ja aktiivisiksi kansalaisiksi. Osalla nuorista aikuisista saattaa olla jo oma perhe ja vastuuta esimerkiksi lapsista.

Yhteiskuntaan kiinnittyminen on keskeisesti yhteydessä nuorten aikuisten kokemaan hyvinvointiin. Yksilöllisellä ja oikea-aikaisella tuella voi olla tärkeä merkitys yksilön työuraan, osallisuuteen ja koettuun terveyteen liittyen.

Nuorten tulevaisuususkon ja osallisuuden kokemuksen vahvistaminen nähdään keskeisenä tavoitteena. Suunnitelmaan asetetuilla toimenpiteillä pyritään vahvistamaan nuorten aikuisten luottamusta omaan tulevaisuuteensa sekä lisäämään heidän mahdollisuuksiaan osallistua ja vaikuttaa omaan elämäänsä ja yhteiskuntaan.

Tukemalla nuorten aikuisten hyvinvointia ja sujuvia siirtymiä opintojen jälkeen voidaan vahvistaa kaupungin pitovoimaa, edistää työelämään kiinnittymistä sekä lisätä halukkuutta jäädä Jyväskylään asumaan, työskentelemään ja rakentamaan omaa elämää.

Nuoret ja nuoret aikuiset on nostettu keskeiseen rooliin kaupungin strategiassa

Jyväskylässä nuoret eivät ole vain tulevaisuuden tekijöitä – he ovat jo nyt vahva osa kaupunkia.

Jyväskylässä on suhteessa väkilukuun poikkeuksellisen suuri määrä nuoria ja nuoria aikuisia, mikä tekee nuorten hyvinvoinnista, osallisuudesta ja mahdollisuuksista keskeisen elinvoimatekijän koko kaupungille. Lisäksi Jyväskylän asema merkittävänä opiskelija-kaupunkina korostaa nuorten aikuisten hyvinvoinnin edistämisen merkitystä.

Jyväskylässä nuorten aikuisten osuus on huomattavan suuri: joka kolmas jyvskyläinen on alle 30-vuotias.

[Kaupunkistrategia 2026–2029](#) | [Jyväskylä.fi](#)

NUORTEN AIKUISTEN HYVINVOINTITAVOITTEET

TAVOITE	TOIMENPITEET	SEURANTA
NEET-tilanteessa* olevien nuorten määrä Jyväskylässä vähenee.	- Selvitetään Jyväskylän NEET-tilanteessa olevien nuorten taustatilanteita. Suunnitellaan ja käynnistetään toimenpiteitä, joilla vähennetään ilman toisen asteen koulutusta olevien 19–24-vuotiaiden määrää sekä tarjotaan asumiseen, opiskeluun, työnhakuun, talousasioihin, päihteettömyyteen ja mielen hyvinvointiin liittyvää kohdennettua tietoa ja matalan kynnyksen palveluja. <u>Luotsi – Rinnalla kulkijuus –hanke</u> - SIB-hanke	- Ei/on - Sotkanet - Ohjaamotilastot - Hankkeissa toteutuneet toimenpiteet
Nuorisotyöttömyys vähenee.	Puolitetaan ilman toisen asteen koulutusta olevien alle 30-vuotiaiden työttömien työnhakijoiden määrä 2030 mennessä. Vahvistetaan nuorten rekrytointitukea. Lisätään eri keinoin nuorten mahdollisuuksia saada työkokemusta.	- Ammattikouluttamattomat (alle 30 v 5472 hlöä / 25.3.2026, työnhakijoina) - Työllistymiset - Rekrytointitukien määrä - Osallisuusindikaattori
Nuorten aikuisten asunnottomuus vähenee.	Tarjotaan ja vahvistetaan nuorille suunnattua asumis- ja talousneuvontaa.	Asunnottomuusluvut (Huom! nuoret asunnottomuustilastossa alle 25 v.)
Tietopohja nuorten aikuisten hyvinvoinnista vahvistuu.	- Kehitetään yhteistä tilannekuvaa nuorten aikuisten hyvinvoinnista yhdessä korkeakouluyhteisön, Keski-Suomen hyvinvointialueen ja muiden toimijoiden kanssa. - Toteutetaan yhdessä hyvinvointialueen kanssa päihdetilannekysely.	Toteutunut/ei toteutunut
Ehkäistään nuorten aikuisten yksinäisyyttä.	Mahdollistetaan kohtaamisen paikkoja ja ikäryhmälle suunnattuja päihteettömiä tapahtumia.	Nuoriso- ja liikuntapalveluiden tilastot

TYÖIKÄISTEN HYVINVOINTITAVOITTEET

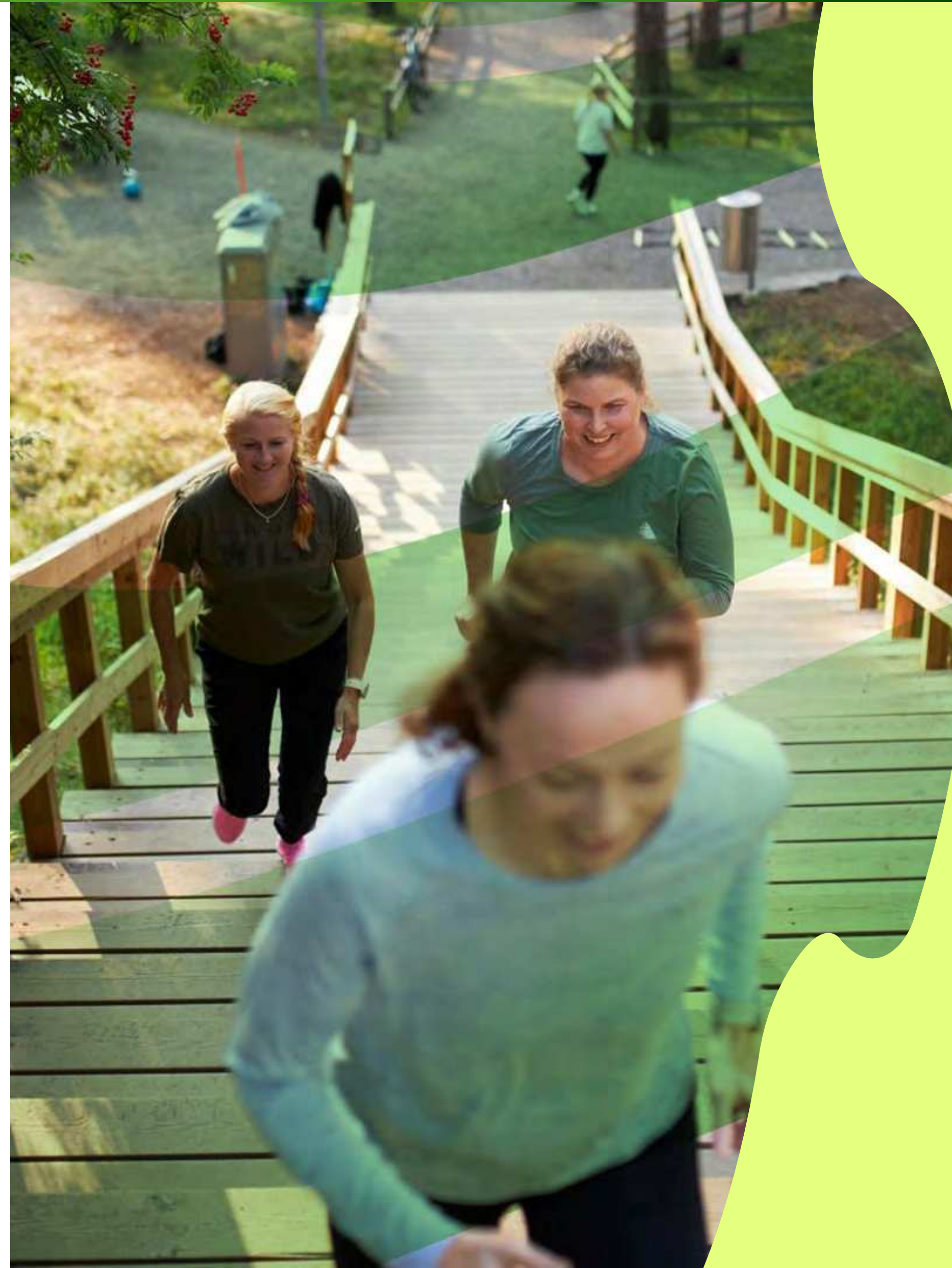
Tässä suunnitelmassa työikäisyydellä tarkoitetaan 29–64-vuotiaita, vaikka tunnistetaan, että osa työikäisestä väestöstä sijoittuu myös tämän ikärajan ulkopuolelle.

Työ ja toimeentulo muodostavat tärkeän perustan hyvinvoinnille. Työllisyys, työolosuhteet, työn ja muun elämän yhteensovittaminen sekä työssä jaksaminen ovat keskeisiä tekijöitä työikäisten hyvinvoinnissa. Samalla perhe- ja läheissuhteet, sosiaalinen tuki sekä mahdollisuus palautumiseen ja mielekkääseen vapaa-aikaan tukevat kokonaisvaltaista hyvinvointia. Työikäisten ja lapsiperheiden näkökulmasta tärkeitä ovat myös toimivat ja saavutettavat palvelut, jotka tukevat arjen sujuvuutta.

Lapsiperheiden arjessa korostuvat työn ja perhe-elämän yhteensovittamiseen liittyvät kysymykset sekä riittävä tuki vanhemmuudelle, mikä tukee perheiden kokonaisvaltaista hyvinvointia eri elämänvaiheissa. Lapsiperheet on huomioitu suunnitelmassa sekä työikäisten että lasten tavoitteissa.

Lasten kasvu ja kehitys heijastuvat suoraan koko perheen hyvinvointiin, ja toisaalta vanhempien hyvinvointi vaikuttaa keskeisesti lasten arkeen. Työikäisyyden aikana myös käsitys omasta terveydestä, hyvinvoinnista ja osallisuudesta muuttuu.

Elintavat, terveyden edistäminen, mielenterveys sekä mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa omaan elinympäristöön ovat keskeisiä hyvinvointia rakentavia tekijöitä. Tilanteessa, jossa työttömyys haastaa yhä useampaa työikäistä, on tärkeää vahvistaa työllistymisen edellytyksiä ja mahdollisuuksia löytää oma paikka yhteiskunnassa.

Työikäisyys

Pitkä ja monivaiheinen elämänvaihe, jossa yhdistyvät työ, perhe-elämä, ihmissuhteet ja vapaa-aika. Elämän varrella tapahtuvat muutokset, kuten perheen perustaminen, lasten kasvuvaiheet, työuran kehittäminen ja mahdolliset urasiirtymät, vaikuttavat keskeisesti hyvinvointiin ja arjen sujuvuuteen.

TYÖIKÄISTEN HYVINVOINTITAVOITTEET

TAVOITE	TOIMENPITEET	SEURANTA
Jyväskylässä on Suomen liikkuvimmat kuntalaiset.	• Edistetään työikäisten liikkumista ja hyvinvointia poistamalla liikkumisen esteitä sekä kehittämällä ja järjestämällä matalan kynnyksen liikunta- ja neuvontapalveluja. Vahvistetaan lähiliikuntapaikkojen saavutettavuutta kaikille asukkaille. • Vahvistetaan yhdenvertaisia ja esteettömiä liikuntamahdollisuuksia. Edistetään suunnitelmallisesti aktiivista kulkemista ympäri vuoden. • Kehitetään monipuolisia ja saavutettavia luontoliikunnan mahdollisuuksia ja tarjotaan laadukkaita viheralueita, jotka tukevat asukkaiden hyvinvointia, liikkumista ja kohtaamista.	• Liikuntabarometri: liikuntasuositukset täyttävien osuus
Työelämän ulkopuolella olevien osallisuuden ja kuuluvuuden kokemus vahvistuu.	• Lisätään vaikuttamismahdollisuuksia. • Työllisyyspalveluiden valmennukset ja ryhmät. • Mahdollistetaan turvallisia ja avoimia tiloja ja tilaisuuksia, joissa eri taustaiset työikäiset voivat kohdata monikielisesti.	• Kokeillaan eri keinoja ja toimintamalleja tavoittaa kohderyhmään kuuluvia ja osallistumaan olemassa oleviin kohtaamispaikkojen toimintaan ja tapahtumiin • International House Jyväskylän osallistujamäärät (ryhmät ja valmennukset) • Maahanmuuttaneiden/kotoutujien osalta yhteiskunta-orientaatioiden käyttäjäkyselyt • Monikulttuurisuusfoorumi
Hyvinvointi jakautuu tasaisesti kaupungin eri alueille.	• Luodaan poikkihallinnollinen yhteistyömalli sosioekonomisten vaikutusten tunnistamiseen, arviointiin ja huomioimiseen sekä toimialojen välisen yhteistyön vahvistamiseen. • Vakiinnutetaan Alueellisen eriytymisen tilannekuvaraportin käyttö osaksi toimintaa ja päätöksentekoa, jotta alueelliset erot ja eriytymiskehitys tunnistetaan ja huomioidaan asuinympäristöjä, palveluja ja palveluverkkoja kehitettäessä.	• Sosioekonominen analyysi ja erilaisuusindeksi • Kokemus oman asuinalueen turvallisuudesta • Arvioi elämänlaatunsa hyväksi. (Hyvinvointikysely) • Joutunut tinkimään perusasioista tai pelännyt, että ruoka loppuu ennen kuin on varaa ostaa lisää. (Hyvinvointikysely) • Toteutuneet toimenpiteet
Maahanmuuttaneiden työelämään osallistumisen esteet vähenevät. Suomen kielen taito riittää yhä useammalla työllistymiseen: puutteellinen kielitaito koetaan harvemmin esteeksi.	• Vahvistetaan kielitietoisuutta kaupungin tehtävissä ja työnantajien parissa, järjestetään kielitaidon kehittämistä koskevia infoja sekä tuodaan koulutustarjontaa ja suomen kielen oppimista esille työllisyyden ja kotoutumisen ohjaustyössä.	• Työllisyys/IHJ seuraa / mittarina: Kototietokanta 154n – Työelämään osallistumisen esteet alueittain (Kys), 2018, 2022, 2018–2022 • IHJ:n tapahtumien/infojen & suomen valmennusten lukumäärä ja osallistuneiden määrä • ESR+ Kartta työelämään -hankkeessa (31.7.27 saakka) kehitetään ja julkaistaan vaikuttavuuspolku, jonka avulla henkilö, jolla ei ole suomen kielen taitoa tai työnhakutaitoja, pääsee lähemmäs työmarkkinoita tai työllistyy.

IKÄÄNTYNEIDEN HYVINVOINTITAVOITTEET

Ikääntyneiden hyvinvoinnin edistäminen ja suunnittelu ovat kaupungin lakisääteinen tehtävä. Tässä suunnitelmassa ikääntyneillä tarkoitetaan 65 vuotta täyttäneitä ja sitä vanhempia henkilöitä. Valtaosa yli 65-vuotiaista elää myöhäisaikuisuuden elämänvaihetta, joka sisältää omannäköisen ja aktiivisen elämänvaiheen. Työelämä ja yhdistystoiminta on monen arjessa keskiössä.

Tukea tarvitsevaan elämänvaiheeseen siirtyessä on tärkeää, että ennakointi ja palveluiden saatavuus on tiedossa. Tuen tarpeen myötä voi ilmetä uudenlaisia muutoksia sekä huolia liittyen esimerkiksi taloudelliseen pärjäämiseen, terveyden muutoksiin ja sosiaalisiin suhteisiin. Yksilöllinen tuki on tärkeää, jotta yhteenkuuluvuuden kokeminen ja hyvinvoinnin ylläpitäminen voidaan huomioida muuttuvassa arjessa.

Loppuvaiheen elämänvaihe koskettaa vain pientä osaa ikääntyvistä. Silloin hoiva ja huolenpito on tärkeää, joka mahdollistaa hyvän elämän loppuun saakka. Ikääntyneiden osallistaminen ja ikääntymisen eri elämänvaiheiden huomioiminen tukee palveluiden suunnittelua ja edistää asukkaiden hyvinvointia. Keskeistä on palvelujen saavutettavuus, turvallinen ja esteetön elinympäristö.

Ennakoivista toiminnoista tiedottaminen ja niiden saatavuus on huomioitavia asioita, jotta yksinäisyyteen ja mielen hyvinvoinnin haasteisiin saa tarvittaessa tukea. Jokainen elämänvaihe omaa eri piirteitä aina varhaislapsuudesta elämän loppuun saakka. Jokaisella on oikeus elää omannäköistä elämää, iästä huolimatta.

Ikääntyneet

Ikäryhmä on monimuotoinen ja se pitää sisällään eri elämänvaiheita. Ikääntymisen koskettaa laajaa ikäryhmää, voidaan puhua jopa yli neljäkymmenen vuoden ikäjakaumasta.

Jyväskylässä 65 vuotta täyttäneitä on tällä hetkellä määrällisesti noin 30 000, ja vuoteen 2040 mennessä määrän arvioidaan kasvavan noin 34 000 henkilöön.

Kunnalla on lakisääteinen velvollisuus laatia suunnitelma toimenpiteistä, joilla se edistää ikääntyneen väestön hyvinvointia, terveyttä, toimintakykyä ja itsenäistä suoriutumista. Tämän suunnitelman toimenpiteillä vastataan tähän lakisääteeseen tehtävään.

IKÄÄNTYNEIDEN HYVINVOINTITAVOITTEET

TAVOITE	TOIMENPITEET	SEURANTA
Jyväskyläläiset ikääntyneet ovat aktiivisia ja kokevat elämänlaatunsa hyväksi.	• Liikunta-, kulttuuri- ja harrastusmahdollisuuksia on tarjolla yhdenvertaisesti ja esteettömästi, myös ikääntyneet käyttäjät huomioiden. • Mahdollistetaan osallistuminen monipuolisiin harrastusympäristöihin. • Jalkaudutaan eri asuinalueille liikkuvien toimintojen myötä. • Tiedotetaan eri tapahtumista ja toiminnoista eri verkostoja ja tiedotusvälineitä hyödyntäen.	• Tapahtumat & liikuntaryhmät: kävijämäärät • Koettu elämänlaatu (Hyvinvointikysely) • Osallisuusindikaattori • Kulttuuripalveluiden kävijämäärät ja toteutuneet tapahtumat • HVA:n tilastot varhaisen tuen toiminnoista sekä seniorin itsearvioinnin tilastot • Piippurannan Klubin ja virtapiirien tilastot
Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät tapaturmaiset hoitojaksot vähenevät.	• Tuetaan ikääntyneiden toimintakykyä ja ehkäistään kaatumisia mm. vahvistamalla monialaista liikuntapolkua, joka ohjaa sekä omaehtoiseen että ohjattuun lihasvoimaa ja tasapainoa kehittävään harjoitteluun.	• Hyte-kerroin
Ikääntyneille löytyy tarvetta vastaavia ja tarkoituksenmukaisia asumisratkaisuja.	• Tuetaan ikääntyneitä omaehtoisen asumisen ennakkoinnissa ja varautumisessa, jotta omatoiminen kotona asuminen ja itsenäinen elämä mahdollistuvat myös ikääntyessä. • Mahdollistetaan ikääntyville sopivien asumisratkaisujen toteuttaminen kaavoituksen ja tontinluovutuksen keinoin.	• Toteutuneet seniorikohteet • Asumisen ennakkoinnin ja varautumisen teemalla tavoitetut ikääntyneet
Ikääntyneiden toimintakyky arjessa vahvistuu ja ikäystävällinen asuinympäristö tukee ikääntyneiden toimintakyvyn säilymistä ja vahvistumista arjessa.	• Lähiympäristön palvelujen saavutettavuus, joukkoliikenneyhteydet sekä kaupunkiympäristön ja ulkoalueiden esteettömyys tukevat omassa kodissa asumista sekä mahdollistavat sosiaalisen verkoston ylläpitämisen, harrastamisen ja aktiivisena pysymisen. • Pyritään turvaamaan Vip-linkkiyhteyden säilyminen.	• Seniorien itsearvioinnin tilastot • Ennakoinnin ja varautumisen tilaisuudet • Linkki-VIP palveluliikennettä hyödyntäneet asiakkaat • Toteutunut/ei toteutunut
Ikääntyneiden osallisuus vahvistuu ja mahdollisuudet osallistua, vaikuttaa ja kohdata arjessa lisääntyvät eri asuinalueilla.	• Tarjotaan ikääntyneille mahdollisuuksia osallistua tapahtumien suunnitteluun ja toteutukseen. • Mahdollistetaan kohtaamista eri toimien avulla. (esim. Piippurannan Klubi, virtapiirit, kirjastot, uimahallit). • Edistetään yhteisöllistä toimintaa, joka tukee arjen jakamista ja sosiaalisia suhteita. • Tehdään säännöllistä yhteistyötä eläkejärjestöjen, ikääntyneiden kumppanuuspöydän sekä ikääntyneiden neuvoston kanssa.	• Kohtaamispaikkojen ja osallistujamäärien seuranta (kävijämäärät, osallistumiskerrat). • Ikääntyneiden kokemus osallisuudesta (kyselyt, palautteet). • Toteutettujen tapahtumien ja osallistumismahdollisuuksien määrä.

YHDENVERTAISUUDEN EDISTÄMINEN

Yhdenvertaisuudella tarkoitetaan sitä, että kaikki ihmiset ovat samanarvoisia riippumatta heidän sukupuolestaan, iästään, etnisestä tai kansallisesta alkuperästään, kansalaisuudestaan, kielestään, uskonnostaan ja vakauksestaan, mielipiteestään, vammastaan, terveydentilastaan, seksuaalisesta suuntautumisestaan tai muusta henkilöön liittyvästä syystä.

Kaupungin palveluissa ja toiminnassa pyritään vahvistamaan asukkaiden ja palvelujen käyttäjien yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa.

Kaupungin toiminnassa yhdenvertaisuus tarkoittaa sitä, että palvelut ovat kaikkien saatavilla ja saavutettavissa. Päätöksenteossa ja toiminnan kehittämisessä huomioidaan erilaisten asukkaiden tarpeet tasapuolisesti.

Yhdenvertaisuuden edistämisen tarkoituksena on ehkäistä syrjintää, turvata kaikkien ihmisten yhdenvertaisuus sekä poistaa syrjinnästä johtuvaa eriarvoisuutta yhteiskunnassa.

Yhdenvertaisuuslain mukaan viranomaisilla, koulutuksen järjestäjillä ja työnantajilla on velvollisuus edistää yhdenvertaisuutta toiminnassaan.

Kuuluvuuden ja yhdenvertaisuuden kokemus on vahva osa hyvinvoinnin kokemusta sekä perusturvallisuutta. Kaikkien tasa-arvoinen ja yhdenvertainen kohtelu sekä ihmisoikeuksien toteutuminen ovat kuntien tuottamien palvelujen ytimessä.

Kunnilla on lakisääteinen velvollisuus edistää sekä sukupuolten tasa-arvoa että asukkaiden yhdenvertaisuutta sekä ehkäistä ja estää välitöntä ja välillistä syrjintää suunnitelmallisesti (Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta, Yhdenvertaisuuslaki).

Yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon tukeminen toteutuu muun muassa osana päätöksentekoa sekä toiminnan ja palvelujen järjestämistä ja kehittämistä. Jyväskyläläisillä tulee olla monipuolisia vaikuttamismahdollisuuksia ja osallistumisen tavat ovat kaikille saavutettavia riippumatta iästä ja kommunikointitavasta. Yhdenvertaisuutta vahvistetaan asukaslähtöisyyttä ja palveluiden parempaa kohdentumista kehittämällä.

Jokaisella jyväskyläläisellä on yhdenvertainen oikeus palveluihin ja omannäköiseen arkeen mistään taustatekijästä riippumatta. Haavoittuvassa asemassa olevien tarpeet huomioidaan kaupungin palvelujen kehittämisessä, jotta palvelut ovat yhä useamman jyväskyläläisen saavutettavissa. Palvelut tulee olla saavutettavissa yhdenvertaisesti ja syrjimättömästi, eikä esteenä saa olla esimerkiksi asukkaan ikä, asuinpaikka, taloudellinen ja sosiaalinen asema, tausta, uskonto tai seksuaalinen suuntautuminen.

Tavoite:

Jyväskyläläisten yhdenvertaisuus ja tasa-arvo vahvistuvat, ja hyvinvointipalvelut ovat entistä paremmin jokaisen jyväskyläläisen saavutettavissa.

Toimenpiteet:

- Vahvistetaan hyvinvointipalvelujen saavutettavuutta kaikille jyväskyläläisille.
- Turvallisemman tilan periaatteet ovat käytössä kaikissa asukkaille suunnatuissa palveluissa ja tapahtumissa.
- Päätöksenteon tueksi tehtävissä vaikutusten ennakoarvioinneissa arvioidaan vaikutuksia heikommassa asemassa oleviin asukkaisiin.
- Edistetään eri ryhmien välistä ymmärrystä ja yhteistyötä mahdollistamalla kohtaamista ja vahvistamalla osallistumismahdollisuuksia.
- Kaupunki on luotettava kumppani vähemmistöille, ja osallistuu aktiivisesti yhdenvertaisuutta lisääviin kampanjoihin ja tapahtumiin.

Seuranta:

- Palvelujen kehittämistoimenpiteet (esim. liikuntaryhmät, esteettömät palvelut)
- Turvallisemman tilan periaatteiden käyttöaste
- Sukupuoli- ja yhdenvertaisuusnäkökulmat huomioidaan vaikutusten ennakoarvioinneissa.
- Monikulttuurisuusfoorumin osallistujamäärä
- Palvelujen ja tapahtumien asiakaspalaute

TURVALLISUUS

HYVINVOINNIN EDISTÄMINEN VAHVISTAA YHTEISKUNNALLISTA TURVALLISUUTTA

Turvallisuussuunnittelu voidaan jakaa uhkiin varautumista korostavaan kokonaisturvallisuuteen ja turvallisuuden tuottamista kuvaavaan yhteiskunnalliseen turvallisuuteen.

Hyvinvointisuunnitelmassa turvallisuutta tarkastellaan yhteiskunnallisen turvallisuuden näkökulmasta. Tähän tarkasteluun kuuluu olennaisesti sen tiedostaminen, että turvallisuus ei ole tasaisesti jakautuvaa, vaan yhteiskunnallisten eriarvoisuuksien, yksilöllisten ominaisuuksien ja erilaisuuksien takia toisilla voi olla enemmän turvallisuutta kuin toisilla. Kestävä yhteiskunnallinen turvallisuus rakentuu toimivan arjen ja hyvien väestösuhteiden varaan. Turvallisuutta rakentavat kaikki toimijat, julkinen sektori, yhteisöt ja kansalaiset yhdessä.

Turvallisuus on keskeinen osa kuntalaisten hyvinvointia ja elämänlaatua. Useimmat turvallisuushaasteet ovat luonteeltaan monimutkaisia ja sellaisia, ettei niitä voida ratkaista yhden toimijan keinoin. Siksi turvallisuuden edistäminen edellyttää pitkäjänteistä, poikkihallinnollista ja verkostomaista yhteistyötä kunnan, hyvinvointialueen, viranomaisten, järjestöjen ja muiden toimijoiden kesken. Hyvinvointityö ja osallisuuden edistäminen vahvistavat yhteiskunnallista turvallisuutta ja siten lisäävät luottamusta instituutioihin, vahvistavat yksilöiden ja yhteisöjen voimavaroja ja parantavat yhteiskuntasuhteita.

Turvallisuussuunnittelu on sisällytetty hyvinvointisuunnitelmaan, sillä se kytkeytyy tiiviisti hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen sekä yhteiseen varautumiseen. Turvallisuuden kokemus on olennainen osa hyvinvointia ja vastaavasti hyvinvoinnin vahvistaminen lisää yksilöiden ja yhteisöjen turvallisuutta. Nopea reagointi vaarallisiin ilmiöihin viestii vastuullisesta kaupungista ja vahvistaa psykologista turvallisuutta.

Suunnitelmassa asetetut tavoitteet kytkeytyvät monin tavoin turvallisuuden edistämiseen.

Esimerkiksi väkivallan, rikollisuuden ja päihteidenkäytön ehkäisy ovat keskeisiä hyvinvointitavoitteita, joilla on suora yhteys arjen turvallisuuteen ja turvallisuuden kokemukseen. Näihin ilmiöihin vaikuttamalla voidaan vahvistaa sekä yksilöiden hyvinvointia että koko yhteisön turvallisuutta.

Turvallisuuden kokemus rakentuu osallisuudesta, psykologisesta ja fyysisestä turvallisuudesta sekä toimijuuden kokemuksesta. Näiden vahvistaminen ehkäisee mm. rikollisuutta, lähisuhdeväkivaltaa ja päihteistä johtuvia turvallisuushaittoja sekä tukee yksilöiden ja yhteisöjen selviytymiskykyä.

Rakenteellisilla ratkaisuilla, kuten kaupunkiympäristön suunnittelulla, valvonnalla ja julkisten tilojen ja ikääntyneiden asumisen turvallisuuden kehittämällä sekä yhteisöllisyyden, yhdenvertaisuuden ja hyvien väestösuhteiden edistämällä, on keskeinen rooli arjen turvallisuuden vahvistamisessa.

Turvallisuus ei ole vain fyysisiä rakenteita, vaan myös sosiaalista ja henkistä kokemista. Alueiden ja rakennusten suunnittelussa tulee huomioida, että ihmiset kokevat olonsa tervetulleiksi ja turvallisiksi. Elinympäristöjen laadulla on merkittävä vaikutus hyvinvointiin. Alueelliseen eriytymiseen puuttuminen ja sen ennaltaehkäisy edellyttävät pitkäjänteistä, tavoitteellista ja monialaista yhteistyöverkostoissa ja viranomaisten kanssa. Näistä tekijöistä rakentuu myös henkinen kriisinkestävyys, jonka merkitys varautumiselle on aivan olennainen.

KAUPUNKITURVALLISUUS

TAVOITE	TOIMENPITEET	SEURANTA
Keskustan viihtyisyys paranee kaikissa ikäryhmissä.	Kaupunkitila on avoin, turvallinen ja houkutteleva niin nuorille, perheille kuin ikääntyneillekin.	Hyvinvointikysely
Vakavat rikokset vähenevät; väkivalta- ja omaisuusrikokset sekä huumekauppa vähenevät.	Järjestyksenvalvontakokeilun jatkuminen keskustassa, jalkautuva nuorisotyö, poliisin, Hyvinvointialueen ja kaupungin yhteistyö.	- Häiriöindeksi, rikostilastot - Poliisin tietoon tullut rikollisuus (Tilastokeskuksen tilasto) - Rikoslaki rikokset (poliisin tilasto)
Lähiöiden ja asuinalueiden keskustojen (ostoskeskusten) turvallisuus paranee.	Kohdennettu turvallisuustyö alueen erityistarpeiden mukaisesti (mm. turvallisuustilaisuuudet, tapahtumien lisääminen jne.).	Alueelliset rikostilastot
Liikenneonnettomuuksien määrä kaupungin alueella vähenee (sis. skuutit).	- Skuuttien käytön rajoittaminen riskiajankohtina. - Onnettomuusherkkien risteysten turvallisuuden kehittäminen. - Jalankulkijoiden turvallisuuden kehittäminen riskiperustaisesti.	Onnettomuustilastot alueellisesti
Turvallisuusviestintä on vaikuttavaa.	Eri väestöryhmien huomiointi viestinnässä.	Turvallisuutta koskevan viestinnän määrä ja laatu
Kaupunginosa- ja kyläyhdistysten turvallisuustyö on aktiivista.	Kaupunki tukee toiminnallaan yhteisöjen omaehtoista turvallisuuden ja varautumisen parantamista.	Aktiivisten turvallisuusyhteisöjen syntyminen

OSALLISUUSOHJELMA

Osallisuudella tarkoitetaan yksilön ja yhteisöjen mahdollisuuksia osallistua, vaikuttaa ja tulla kuulluksi itseään koskevissa asioissa sekä kokea kuuluvansa yhteisöön ja yhteiskuntaan. Se on sekä konkreettista osallistumista että subjektiivinen kokemus siitä, että oma panos on merkityksellinen ja että omilla näkemyksillä on vaikutusta.

Osallisuus edellyttää yhdenvertaisia mahdollisuuksia toimia, riittäviä tietoja ja taitoja sekä saavutettavia rakenteita, jotka tukevat osallistumista. Se vahvistaa hyvinvointia, luottamusta ja yhteisöllisyyttä sekä ehkäisee syrjäytymistä.

Suomen perustuslain mukaan jokaisella on oikeus osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnan ja elinympäristönsä kehittämiseen. Kunta lain mukaan valtuuston on pidettävä huolta monipuolisista ja vaikuttavista osallistumisen mahdollisuuksista kunnan toimintaan.

Jyväskylän kaupungin strategiassa osallisuus näkyy strategisten painopisteiden lisäksi myös kaupungin arvoissa, joissa avoimuus on yksi valituista arvoista. Avoimuus määritellään vuoropuheluna, tiedon jakamisen ja osallistumisen mahdollisuutena.

OSALLISUUS JYVÄSKYLÄN KAUPUNGILLA

Konsernihallinto vastaa kaupungin osallisuuden keskittämistä edistämisestä. Lautakuntien alla voi olla lisäksi omia osallisuusvastuita. Konsernihallinnon viestintä, markkinointi ja osallisuuspalvelut tekee kaupunkitasoista osallisuuden edistämistä yhteistyössä toimialojen palveluiden kanssa.

Jyväskylän kaupungin vaikuttamistoimielimien kautta eri väestöryhmät pääsevät vaikuttamaan heitä koskevaan päätöksentekoon. Vaikuttamistoimielimiä ovat vammaisneuvosto, ikääntyneiden neuvosto, nuorisovaltuusto sekä lasten parlamentti. Lisäksi Jyväskylän kaupungin ja Keski-Suomen hyvinvointialueen yhteinen monikulttuurisuusfoorumi aloitti toimintansa loppuvuodesta 2025. Eri palveluiden asiakasraadit mahdollistavat palveluiden kehittämisen ja arvioinnin.

Toiminnallista osallisuutta tarjoavat vapaaehtoistoiminnan tehtävät sekä kohtaamispaikat. Osallistuvassa budjetoinnissa asukkaat otetaan mukaan keskustelemaan, suunnittelemaan ja äänestämään varojen käytöstä.

Asukkaiden osallisuus hyvinvoinnin ja demokratian perustana

Hyvinvointiohjelman alkuvaiheen tavoitteet liittyvät yhteisöllisyyteen sekä yksilön hyvinvointia tukevaan osallisuuteen. Työllisyys, koulutus ja tulotaso vaikuttavat merkittävästi osallisuuden kokemukseen. Osallisuuden kannalta keskeisiä tekijöitä ovat myös asukkaiden vaikutusmahdollisuuksien vahvistaminen sekä avoimuuteen ja vuorovaikutukseen perustuvan hallinnon kehittäminen. Tässä osiossa keskitytään erityisesti näihin teemoihin.

Asukkailla pitää olla mahdollisuus vaikuttaa myös vaalien välillä. Väestörakenteen muutos, erityisesti maahanmuuttajaväestön ja ikääntyneiden määrän kasvu, lisää tarvetta kehittää asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia. Samalla asukkaiden odotukset hallinnon avoimuudesta, vuorovaikutuksesta ja vaikuttavuudesta ovat lisääntyneet.

Monien kokemusten mukaan kuuleminen koetaan edelleen näennäiseksi, eikä palautteen vaikutuksista päätöksentekoon saada riittävän läpinäkyvää tietoa. Tähän toivotaan muutosta avoimemman viestinnän, perusteltujen vastausten sekä varhaisempien ja kasvokkaiden vuorovaikutustilaisuuksien kautta. Poliittisen vastakkainasettelun koetaan lisääntyneen, mikä heikentää osallisuuden kokemusta ja vähentää kiinnostusta osallistua yhteiseen keskusteluun.

Keskeiset mittarit

Seuraavilla sivuilla esitettävät tavoitteet pyrkivät kaikki kohentamaan asukkaiden osallisuuden kokemusta.

Osallisuuden kokemuksen mittaamiseen käytämme neljää päämittaria jotka ovat:

- Osallisuusindikaattori (THL:n kehittämä indikaattori)
- Kuntalaiskysely (Kuntaliitto)
- Osallisuuskysely (Jyväskylän kaupungin oma kysely)
- Kuntavaalien äänestysprosentti

LUOTTAMUS JA AVOIN HALLINTO

Keskusteluilmapiirin vahvistaminen ja rakentavan vuorovaikutuksen edistäminen ovat keskeisiä osallisuuden edellytyksiä. Laajemmin tarkasteltuna demokratian koetaan etääntyneen arjesta: äänestysaktiivisuus on laskenut, päätöksenteko näyttäytyy vaikeasti saavutettavana ja vaikuttaminen epätasaisesti jakautuneena. Siksi on tärkeää lisätä kiinnostusta kuntopolitiikkaa kohtaan, erityisesti nuorten keskuudessa, jotta päätöksenteko ei keskity vain harvoille.

TAVOITE	TOIMENPITEET	TOTEUTUSTAVAT
Kaupungin päätöksenteko on läpinäkyvää ja ymmärrettävää	- Viestimme avoimesti ja selkeästi kaupungin päätöksenteosta ja palveluista. - Tarjoamme asukkaille ja sidosryhmille osallistumisen mahdollisuuksia oikea-aikaisesti ja hyödynnämme heidän näkemyksiään päätöksenteossa ja palveluiden kehittämisessä.	- Määritellään keskeiset prosessit ja päätösvalmistelun vaiheet, joissa asukkaiden osallisuus on erityisen merkityksellistä. - Selkeytetään päätöksenteon valmistelun ohjeistuksia. - Tuetaan valmistelijoita ja johtoa vuorovaikutussuunnittelussa.
Luottamus osallistumisen vaikuttavuuteen vahvistuu	Kehitämme viestintää kaupungin osallistumismahdollisuuksista ja osallistumisen vaikutuksista	Viestitään selkeästi, mihin asukkaiden osallistuminen on vaikuttanut päätöksenteossa, suunnittelussa ja palvelujen kehittämisessä.
Kiinnostus kuntopolitiikkaa ja paikallista päätöksentekoa kohtaan lisääntyy, ja edellytykset äänestysaktiivisuudelle vahvistuvat	- Mahdollistamme lisää kasvokkaisia kohtaamisia ja vuoropuhelua asukkaiden ja päätöksentekijöiden välillä - Teemme kaupungin päätöksentekoa ja päätöksentekijöitä tutummaksi kaupungin viestinnässä	- Lisätään päätöksenteon ymmärrettävyyttä asukkaille selkeillä some- ja videosisällöillä. - Osallistetaan päättäjiä asukastapahtumiin ja vuorovaikutteisiin tilaisuuksiin.
Palveluviestintä on selkeää ja saavutettavaa	Selkeytämme palveluviestinnän sisältöjä ja kehitämme viestinnän saavutettavuutta eri kohderyhmille	- Toteutetaan kyselyitä monikielisesti kohderyhmästä riippuen, vähintään suomeksi ja englanniksi. - Mahdollistetaan digitaalisten kyselyjen rinnalla kohderyhmästä riippuen myös vaihtoehtoiset vastausmahdollisuudet. - Käytetään selkeää suomen kieltä palveluviestinnässä.

YHDENVERTAISET JA VAIKUTTAVAT OSALLISTUMISMAHDOLLISUUDET

Osallisuuden kehittämisessä on huomioitava asukkaiden moninaisuus. Selkeä kieli, eri kieliversiot, saavutettavat ja monikanavaiset viestintä- ja osallistumistavat ovat keskeisiä keinoja tavoittaa myös ne ryhmät, jotka jäävät usein osallisuuden ulkopuolelle.

TAVOITE	TOIMENPITEET	TOTEUTUSTAVAT
Kaupungilla on monipuoliset osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuudet	• Kehitämme osallistumisen menetelmiä ja osallisuuden vaikuttavuutta. • Tunnistamme kaupungin päätöksenteossa ja palveluissa kohdat, joissa osallisuus on erityisen tärkeää.	• Otetaan käyttöön ja kokeillaan uusia osallistumisen menetelmiä sekä arvioidaan niiden vaikuttavuutta osana valmistelua ja päätöksentekoa. • Kehitetään ja hyödynnetään digitaalisia osallistumisen alustoja ja työkaluja eri kohderyhmille soveltuvalla tavalla. • Toteutetaan puntaroivia osallistumismenetelmiä, kuten puntaroivia asukaspaneeleita osana kaupungin päätöksenteon valmistelua.
Hiljaisten ryhmien* vaikuttamisen mahdollisuudet kehittyvät, ja osallistumisen tavat ovat kaikille saavutettavia riippumatta iästä tai kommunikointitavasta	• Kehitämme tapoja tavoittaa hiljaisia ryhmiä osallistumaan ja vaikuttamaan. • Kehitämme saavutettavia osallistumisen tapoja myös henkilöille, joilla on ilmaisun tai vuorovaikutuksen rajoitteita.	• Kokeillaan erilaisia matalan kynnyksen osallistumismenetelmiä hiljaisten ryhmien tavoittamiseksi yhteistyössä järjestöjen ja yhteisöjen kanssa. • Mahdollistetaan osallistuminen myös ei-kielellisillä tai tuetuilla ilmaisukeinoilla (esim. kuvalliset, ohjatut tai vaihtoehtoiset palautekanavat).

* **Hiljaisten ryhmä:** Asukkaat, joilla ei ole tosiasiallista mahdollisuutta tulla kuulluksi. Asukkaat, joiden ääni ei yleensä kuulu tavanomaisissa osallistumis- ja vaikuttamismenetelmissä.

YHTEISTYÖ KANSALAISTOIMIJOIDEN KANSSA

Järjestöt ovat kaupungille keskeisiä kumppaneita asukkaiden tavoittamisessa ja kokemus- ja asiantuntijatiedon välittäjinä, ja myös neljännen sektorin epämuodollisten verkostojen merkitys kaupunkilaisten aktiivisina toimijoina on kasvanut.

TAVOITE	TOIMENPITEET	TOTEUTUSTAVAT
Järjestöjen rooli kaupungin kumppanina vahvistuu osana päätöksenteon valmistelua ja vuoropuhelua	• Vahvistamme selkeitä toimintatapoja järjestöjen ja neljännen sektorin* osallistumiselle päätöksenteon valmisteluun • Rakennamme yhteistyötä, jossa järjestöjen kautta tavoitetaan hiljaisten ryhmiä osallistumaan ja vaikuttamaan	• Selvitetään järjestöyhteistyöasiakirjan tarpeellisuus • Järjestöjen osallisuus sisällytetään päätöksenteon valmistelijoiden ohjeistuksiin • Luodaan yleiskäyttöinen valmius- ja turvallisuussapluuna, joka tukee paikallisyhteisöjen organisoitumista, ja operatiivista valmiutta eri häiriö- ja kriisitilanteissa. • Kehitetään ja vahvistetaan nykyisiä yhteistyörakenteita järjestöjen kanssa sekä selvitetään neljännen sektorin roolia ja mahdollisuuksia.
Vahvistamme kaupunkilaisten yhdenvertaisia mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa yhteisölliseen toimintaan	• Parannamme kansalaistoiminnan mahdollisuuksia hyödyntää kaupungin tiloja	• Keskitetään kaupungin tilojen varaaminen yhteen järjestelmään • Yhtenäistetään kaupungin tilojen käyttöehdot

* Neljäs sektori: epämuodollista, asukaslähtöistä ja omaehtoista toimintaa, joka sijoittuu julkisen sektorin, yritysten ja järjestöjen väliin.

HENKILÖSTÖN OSALLISUUSOSAAMINEN

Kaiken tämän toteuttaminen edellyttää kaupungin henkilöstön osaamisen vahvistamista. Osallisuuden edistäminen muuttuvassa yhteiskunnassa vaatii selkeitä toimintamalleja, uusia taitoja ja yhteistä ymmärrystä osallisuuden merkityksestä kaikissa tehtävissä. Systemaattinen koulutus ja osaamisen kehittäminen ovat keskeisiä edellytyksiä osallisuuden vahvistamiselle koko kaupungin tasolla.

TAVOITE	TOIMENPITEET	TOTEUTUSTAVAT
Osallisuusosaamisen kehittäminen on tarvelähtöistä ja systemaattista.	Tunnistamme eri henkilöstöryhmien osallisuusosaamistarpeet ja kehitämme osallisuusosaamista suunnitelmallisesti.	- Määritellään ne henkilöstöryhmät, joiden työssä osallisuusosaaminen on keskeistä. - Tehdään osaamiskartoitus ja laaditaan koulutussuunnitelma osallisuusosaamisen kehittämiseen. - Järjestetään osallisuusosaamisen vahvistamiseen liittyviä koulutuksia ja työpajoja.
Kaupungin henkilöstöllä on osaamista suunnitella ja toteuttaa vuorovaikutteisia tilaisuuksia, jotka mahdollistavat sidosryhmien osallistumisen ja tuloksellisen yhteistyön.	- Vahvistamme henkilöstön valmiuksia suunnitella ja fasilitoida vuorovaikutteisia tilaisuuksia. - Luomme yhteiset käytännöt fasilitoinnin toteuttamiseen ja hankintaan.	- Kehitetään henkilöstön fasilitointiosaamista. - Laaditaan ohjeistus fasilitointipalveluiden hankintaan ja määritellään hankintakriteerit.
Valmistelijoilla on osaamista suunnitella osallistuminen oikea-aikaisesti osaksi päätöksenteon valmistelua ja hyödyntää osallistumisen tuloksia.	Vahvistamme johdon ja valmistelijoiden valmiuksia suunnitella ja ajoittaa osallistuminen tarkoituksenmukaisesti.	Kehitetään johdon ja valmistelijoiden osaamista asukasosallisuuden suunnittelusta, hyödyistä ja toteutustavoista.

OHJELMAN TOIMEENPANO JA SEURANTA

Hyvinvointisuunnitelman toimenpiteiden toteutumis- ta seurataan kaupungin eri palvelualueiden tiiviissä yhteistyössä.

Toimenpiteiden toteutumista raportoidaan vuosittain osana tilinpäätöstä. Hyvinvointityön laajempia vaikutuksia arvioidaan kerran valtuustokaudessa valtuustolle hyväksyttäväksi esitettävässä laajassa hyvinvointikertomuksessa. Laaja hyvinvointikertomus kootaan seuraavan kerran valtuustokauden lopulla keväällä 2029.

Hyvinvointisuunnitelman toimenpiteet toteutetaan toimialoilla. Hyte-työn osalta seuranta toteutetaan palveluissa ja yhdyspinnalla sovittujen toimenpiteiden toteutumisen osalta seuraamalla toimenpiteisiin kytkettyjä mittareita. Hyvinvoinnin edistämistyön kokonaisuudesta vastaa kaupungin johtoryhmä.

Hyvinvointialueen kanssa käytävät vuosittaiset HYTE-neuvottelut tukevat hyvinvointisuunnitelman toteutumista. Niissä seurataan yhteisten tavoitteiden edistymistä sekä etsitään ja edistetään yhteisiä ratkaisuja.

Hyvinvointia edistävien toimenpiteiden vaikuttavuutta kunnissa voidaan seurata usealla eri tavalla.

Yksi keskeisin mittaristo on valtionosuuksien hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lisäosan määrittelyyn käytettävät hyte-indikaattorit.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa (hyte-kerroin) on kunnille ja hyvinvointialueille tarkoitettu kannustin. Se vaikuttaa niiden saamaan rahoitukseen siten, että osa rahoituksesta määräytyy sen mukaan, kuinka aktiivisesti ja tuloksellisesti ne edistävät hyvinvointia ja terveyttä.

HYTE-kerroin lasketaan kuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimintaa ja toiminnan tulosta kuvaavien indikaattoreiden perusteella. Toimintaa kuvaavia prosessi-indikaattoreita on yhteensä 15 ja tulosindikaattoreita 5.

THL kerää kahden vuoden välein tietoja kuntien eri toimialojen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä. Tietoja käytetään hyvinvointityön johtamisen välineenä useissa kunnissa, sillä tiedonkeruun avulla saadaan tietoa toimenpiteistä, resursseista ja poikkihallinnollisista toimintatavoista. Tietojen perusteella voidaan myös vertailla eri kuntien menestystä hyvinvointityössä.

Tietoja on kerätty kulttuurin, kuntajohdon, liikunnan, toisen asteen koulutuksen, perusopetuksen ja perusterveydenhuollon näkökulmista.

Jyväskylän TEAviisari-tiedot löytyvät koottuna TEAviisari-verkkoalustalta: [TEAviisari - Terveyden edistämisen vertailutietojärjestelmä](#)

Kiitokset ohjelman suunnittelun valmistelusta vastanneelle työryhmälle:

- Iiris Asunmaa, kehittämisspäälikkö
- Mia Friman, palvelupäälikkö
- Jouni Kallio, kehittämisasiantuntija
- Liina Kuusela, riskienhallinta- ja turvallisuuspäälikkö
- Ella Lounasto, koordinaattori
- Leena Martin, projektisuunnittelija
- Sari Miettinen, palvelupäälikkö
- Poikonen Maria, koordinaattori
- Outi Pulkkinen, koordinaattori
- Antti Rajala, erikoissuunnittelija
- Tanja Rätty, erikoissuunnittelija
- Tuija Sinisalo, palvelujohtaja
- Piia Sipinen, johtava asumisen asiantuntija
- Katariina Soanjärvi, palvelujohtaja
- Hanna Yksjärvi, ympäristöterveyspäälikkö

**Esitämme kiitoksemme myös ohjelman
laatimiseen osallistuneille järjestöille
sekä muille yhteistyökumppaneille
heidän merkittävästä asiantuntija- ja
yhteistyöpanoksestaan ohjelman
laadinnassa.**

JYVÄSKYLÄ